

بررسی مقایسه ای الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل

ماموریتی و غیر ماموریتی

نویسنده:

نجمه شیخ زاده^۱*

چکیده

زمینه و اهداف: خانواده نهادی است که از یک سو با جامعه ی بزرگ تر در تعامل است و از سوی دیگر مستقیماً با فرد در ارتباط است . اهمیت این نهاد به حدی است که برخی از صاحب نظران آن را از ارکان اساسی جامعه به حساب می آورند و تحقق جامعه ی سالم را در گرو دستیابی به خانواده ی سالم می پندارند. هدف از پژوهش حاضر بررسی مقایسه ای الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی بود.

روش بررسی: روش انجام این پژوهش از نوع علی -مقایسه ای است. جامعه آماری همسران کارکنان نظامی یکی از شهرستان های کشور می باشد.. شیوه نمونه گیری داوطلبانه بود. تعداد نمونه در نظر گرفته شده، ۱۰۰ نفر از همسران نظامیان که ۵۰ نفر دارای مشاغل ماموریتی و ۵۰ نفر دارای مشاغل غیر ماموریتی تعیین گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ و برای آمار توصیفی از فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و برای آمار استنباطی از آزمون T برای گروه های مستقل استفاده گردید.

یافته ها: مقایسه میانگین الگوهای ارتباطی در گروه ماموریتی در سطح $0/01$ ($T = 2/54$) به طور معناداری بالاتر از گروه غیر ماموریتی بود و در مولفه سازگاری زناشویی نیز میانگین گروه ماموریتی از گروه غیر ماموریتی ($T = 1/43$) بالاتر است اما این تفاوت به لحاظ آماری معنادار نبود.

نتیجه گیری: الگوهای ارتباطی از نوع سازنده متقابل در بین همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی بیشتر از گروه غیر ماموریتی بود. تفاوت معناداری در میانگین الگوهای ارتباطی در همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی نشان داد. اما میانگین سازگاری زناشویی هر دو گروه تفاوت معناداری نشان نداد. در نهایت می توان این طور بیان داشت که الزام مشاغل ماموریتی باعث کاهش سازگاری زناشویی و داشتن الگوی ارتباطی اجتناب متقابل در زوجین نخواهد شد.

کلمات کلیدی: الگوهای ارتباطی، سازگاری زناشویی، خانواده نظامی

۱. مقدمه:

خانواده را موسسه یا نهاد اجتماعی معرفی کرده اند که ناشی از پیوند زن و مرد است {۱}. خانواده که با پیوند زناشویی تشکیل می شود به عنوان یک واحد اجتماعی {۲}، (عاطفی) {۳}، یکی از مهمترین نهادهای جامعه و شکل دهنده شخصیت آدمی است که موجب رشد احساسات و ارزشها، تکامل، اعتماد به نفس و اجتماعی شدن، قدرت انتخاب و در نهایت تصمیم گیری منطقی افراد می شود {۴} ارزش اصلی خانواده، حاصل شبکه روابطی است که توسط اعضای آن به وجود آمده است {۱}. این نظام اجتماعی مجموعه ای از قواعد و اصول را ابداع و برای اعضای خود نقش های متنوعی تعیین می کند {۵} از جمله مظاهر زندگی اجتماعی انسان، وجود تعامل سالم و سازنده میان انسان ها، عشق ورزیدن به هم نوع و ابراز صمیمیت و همدلی به یکدیگر است. {۱} اهمیت این نهاد به حدی است که برخی از صاحب نظران آن را از ارکان اساسی جامعه به حساب می آورند و تحقق جامعه ی سالم را در گرو دستیابی به خانواده ی سالم می پندارند. {۶} در این میان؛ به آن دسته از راه های ارتباطی که به وفور در یک خانواده اتفاق می افتد، الگوهای ارتباطی گفته می شود. به عبارت دیگر، الگوهای ارتباطی که شامل ارتباط سازنده متقابل، اجتنابی متقابل و ارتباط توقع /کناره گیری هستند که در آن ارتباط سازنده متقابل به رابطه اثربخش و کارآمد و اجتناب متقابل به دوری زوجین از ارتباط اشاره دارد و ارتباط توقع/ کناره گیری به عنوان الگوی تعارض مطرح است که یکی زوجین خواهان تغییر در همسر خود است که با کناره گیری دیگری یا دوری از بحث در مورد یک موضوع است. {۷} یکی از مهم ترین متغیرهایی که بر روابط زوجین در خانواده اثرگذار است شغل افراد است. {۸} شغل و استرس های شغلی یکی از مهم ترین مولفه های موثر بر سلامت و کارکرد خانواده به شمار می رود. یکی از مشاغل دارای تنیدگی بالا و پیچیدگی خاص، مشاغل نظامی هستند که همه جای دنیا توأم با تنیدگی، دوری از خانواده و زندگی در شرایط سخت است و این تنیدگی پیامدهای عمده چشمگیری در محیط خانواده ایجاد می کند. وجود الزامات شغلی کارکنان نظامی (مأموریت، رزمایش، نگهداری و...) (بعضی اوقات با عدم تحمل و نارضایتی خانواده های آنها از قبیل استرس، تعارضات، عدم سازگاری زناشویی می شود، همراه است) {۹} پس بر اساس آنچه بیان شد؛ به خانواده هایی که سرپرست خانواده در مشاغل نظامی خدمت می کند، خانواده نظامی می گویند و گفته می شود که در این خانواده ها میزان و نوع ارتباط بین زوجین متفاوت است. {۶} بنابراین با توجه به پیوستگی زندگی کاری و خانوادگی، توجه به زندگی خانوادگی مشاغل نظامی و اثرات آن بر روابط زناشویی مهم تلقی می شود. جدایی فرد نظامی از خانواده، جزء ویژگی ها و الزامات شغلی نیروهای نظامی است. فقدان موقت یک عضو خانواده به دلیل اعزام به مأموریت های نظامی، استرس قابل توجهی را به خانواده

وارد می کند. بیشتر خانواده ها با چنین فشارهایی سازگار می شوند؛ ولی استرس در خانواده های فاقد حمایت و فاقد مهارت مقابله ای کافی، می تواند منجر به مشکلات چندگانه ای شود که در نهایت خانواده را به سیستم های مراقبت و سلامت سوق می دهد. این جدایی علاوه بر خانواده، برای فرد نظامی نیز استرس آور است. جدایی نظامیان از خانواده برای انجام مأموریت های سازمانی، پدیده های دائمی و روزمره در شغل آنان محسوب می شود؛ این جدایی ها بر روابط زناشویی اثر می گذارد. ضعف حضور پدر، شرایطی را به وجود می آورد که مسئولیت های همسرانه و مادرانه زنان افزایش یابد. از این رو این موقعیت باعث بروز استرس بیشتر برای زنان در خانواده های نظامی می شود. پس از طی دوران جدایی، پدر به خانه باز می گردد، او ممکن است بخواهد دوباره نقش قدرتمند اولیه اش را به عهده بگیرد. گاهی اوقات از زنان قدردانی می شود و او نیز از واگذاری مسئولیت ها احساس راحتی می کند. ولی در بعضی موارد، چون زن احساس می کند همسرش، سرزده وارد حوزه اختیاراتش شده ممکن است رنجیده شود. اگر بعد از بازگشت به خانه، به مرد حس فقدان نقش و در نتیجه فقدان ارزشی هدفدار، دست دهد تنش ها و استرس ها افزایش می یابد. چنین استرس ها و تنش های فزاینده ای می تواند اثرات مخربی به دنبال داشته باشد. به طور مثال میزان رضایت زناشویی در بین نظامیان قبل و بعد اعزام کاهش پیدا می کند {۱۰}. و افراد نظامی و همسران آنها تعارض زناشویی بیشتری دارند {۱۱}. در هنگام آماده باش نظامی، رضایت زناشویی باز هم کاهش پیدا می کند {۱۰}. هم چنین مطالعات دیگر در زمینه تأثیر اعزام بر همسران نظامی نشان داد که در هنگام اعزام نظامیان به مأموریت، نرخ بالاتری از اختلال افسردگی، اضطراب، خواب، واکنش استرس حاد و اختلال سازگاری نسبت به افرادی که همسران آنان به مأموریت نرفته اند، وجود دارد. در یک مطالعه روی نظامیان اعزامی و همسرانشان مشخص شد که حداقل ۳۲ درصد آنان نشانه هایی از آشفتگی های قابل توجه بالینی در قالب اضطراب و افسردگی را گزارش کرده اند. این واکنش های اضطراب گونه می تواند عملکرد نظامیان را در خانه تحت تأثیر قرار دهد. به طور مثال فردی با نشانه های افسردگی ممکن است بیش از اندازه خسته، بی خیال، تند مزاج بوده و از نگاه همسرش غیر قابل دسترس، غیر صمیمی یا تنبل و غیر مهیج به نظر آید. چنین استرس ها و تنش های فزاینده ای می تواند در زندگی نظامیان اثرات مخربی به دنبال داشته باشد {۱۲}. پس ارتباط بین زوجین و الگوهای ارتباطی در خانواده (خصوصاً خانواده نظامیان) از آن جهت حائز اهمیت است که در مقایسه با دیگر عوامل تأثیرگذار در ناسازگاری زناشویی مانند ویژگیهای شخصیتی و شرایط اجتماعی و اقتصادی، تغییر الگوهای ارتباطی عملی تر و اثرگذاری آن بر میزان رضایت زناشویی بیشتر می باشد {۱۳-۱۴}. تعامل در روابط زوجی به معنای بده بستان میان دو شخص است که الگوهای رفتاری منظم و تکرار شونده را شامل می شود {۱۵}. بر اساس نتایج پژوهش ها

الگوی ارتباطی سازنده متقابل در جهت مثبت و الگوی ارتباطی اجتناب متقابل در جهت منفی میزان رضایت جنسی و زناشویی زوجین تاثیر دارد (۱۶). همچنین در سایر پژوهش ها نیز بین الگوهای ارتباطی زوجین و رضایت زناشویی رابطه معناداری گزارش شده است؛ به طوری که الگو سازنده متقابل تأثیر مثبت بر افزایش رضایت زناشویی و الگوهای اجتنابی و توقع/ کناره گیری تأثیرات منفی بر رضایت زناشویی دارند (۱۶-۲۰). در یک مطالعه جنبه های مختلفی از الگوهای ارتباطی بررسی شده و نتایج حاصله نشان می دهد که الگوهای ارتباطی درست، تأثیر معناداری بر جریان زندگی داشته و عدم ارتباط مناسب می تواند حتی باعث جدایی زوجین شود. تغییر الگوهای ارتباطی یکی از مهم ترین روش ها برای مقابله با ناسازگاری های زناشویی و از شیوه های درمانی در زوج درمانی می باشد. لازمه سازگاری زناشویی، انطباق سلیقه ها، ایجاد قواعد رفتاری و شکل گیری الگوهای ارتباطی است (۲۱). بنابراین؛ برای یک ازدواج رضایت بخش، زن و شوهر نیازمند برقراری ارتباطی مؤثر و کارآمد همراه با سازگاری زناشویی هستند (۲۲). مفهوم سازگاری زناشویی جایگاه برجسته ای را در مطالعه ارتباطات خانوادگی و زناشویی به خود اختصاص داده است. سازگاری زناشویی که به عنوان یکی دیگر از مهم ترین عوامل تاثیر گذار بر عملکرد خانواده است. را می توان به شکل فرآیندی تعریف کرد که با پیامدهای چندی، چون دشواری در درک تفاوت های جنسی، اضطراب شخصی و بین فردی، رضایتمندی زناشویی و ... هم آیند است و باعث افزایش درک طرفین و باعث افزایش ارتباط زوجین با هم می شود. اگر زوجین به طور مناسب مهارت های ارتباطی و حل تعارض را کسب نکنند، تعارضات به طور کلامی و سپس به صورت رفتاری تداوم می یابد و تخریب تدریجی و سازگاری زوجین آغاز می شود (۲۱). زوجینی که از فرایندهای سازگاری ضعیفی برخوردارند نسبت به تأثیرات منفی حوادث استرس آور آسیب پذیرترند به ویژه زوجینی که از نظر مهارت های ارتباطی ضعف دارند و یا انتظارات غیر قابل انعطاف و غیر واقع بینانه از روابط زناشویی دارند، برایشان مشکل است که راجع به تغییرات لازم در جهت سازگار شدن با دوران های انتقال در زندگی صحبت کنند (۲۳). ریشه بسیاری از مشکلات خانوادگی به عواملی مربوط است که مستقیم یا غیر مستقیم با سازگاری زناشویی مرتبط است و اگر یک زوج در روابطشان با هم نتوانند با هم به توافق برسند کارکردهای کل خانواده مختل می شود و این خود زمینه ساز پیامدهای منفی بسیاری برای هر کدام از زوجین خواهد بود (۲۴). زوجین سازگار، میزان رضایتمندی زناشویی آنان در سطح متوسط است و از شخصیت و عادات یکدیگر نسبتاً راضی هستند احساس می کنند که توسط همسرشان درک می شوند (۲۱). نتایج پژوهش ها حاکی از روابط قوی بین سبک های ارتباطی و سازگاری زناشویی و رضایتمندی زناشویی می باشد (۲۵-۲۷). با تمام این تفاسیر افراد در زندگی فردی و اجتماعی خود گریزی از اختلافات و مسائل به وجود آمده ندارند و می بایست با توانمندی برای حل آن بکوشند. با این حال

افزون بر تعارض ها و استرس هایی که همه زوج ها در زندگی زناشویی خود با آن ها روبه رو هستند ، خانواده های نظامی در زندگی زناشویی خود با چالش هایی مواجه هستند که منحصر به این گونه خانواده هاست. حال در مواجه با خانواده هایی با ویژگی و شرایط خاص ، این اهمیت دو چندان می شود، زندگی در محیط نظامی و با سرپرستی فرد نظامی شرایط منحصر به فردی را ایجاد می کند که این وضعیت قطعاً در روحیه و روان دیگر اعضا موثر خواهد بود ، بنابراین، انجام مطالعه و تحقیقات میدانی در این زمینه می تواند کمک بسزایی به خانواده های نظامی برای داشتن روابطی سالم و اصولی داشته باشد {۲۸}. مرور پژوهش ها و تحقیقات صورت گرفته در بافت نظامی عمدتاً بیانگر مسایلی روانشناختی هستند که با توجه به اقتضای شغل نظامیان ممکن است برای آنان و یا خانواده هایشان اعم از (همسر و فرزندان) بروز کند {۲۹}. لذا بر اساس پژوهش های انجام شده در زمینه الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی {۱۶-۲۹} و از آنجایی تاکنون در ایران مطالعه ای با بررسی الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی در خانواده های نظامی با مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی انجام نشده است ، انجام این پژوهش با هدف بررسی مقایسه ای الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی ضروری به نظر می رسد. بنابراین پژوهش حاضر سعی در پاسخ به این سوال دارد که آیا بین الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی تفاوت وجود دارد؟

۲-مواد و روش ها :

پژوهش حاضر ، از جمله پژوهش های کاربردی است ، و هدف آن توسعه دانش کاربردی ، در یک زمینه خاص است. روش انجام این پژوهش از نوع علمی -مقایسه ای است. هدف از روش علمی -مقایسه ای یافتن علت ها ی احتمالی یک الگوی رفتاری است. بدین منظور آزمودنی هایی که دارای رفتار مورد مطالعه هستند با آزمودنی هایی که این رفتار در آن ها مشاهده نمی شود ، مقایسه می شوند. علمی -مقایسه ای به آن دسته از تحقیقات گفته می شود که در آن ، پژوهش گر علل احتمالی متغیر وابسته را ،مورد مطالعه قرار می دهد وچون متغیر وابسته ومستقل هردو در گذشته رخ داده اند، لذا این نوع تحقیق غیر آزمایشی را ، تحقیق پس رویدادی نیز می نامند، زیرا اشاره به مواردی دارد که در آن ها علت از پیش رخ داده است {۳۰}. با توجه به اینکه احتمال مخدوش تکمیل نمودن پرسشنامه ها ۲۰٪ بیشتر از این تعداد ،۱۴۰نفر در نظر گرفته شد که در نهایت تعداد ۱۰۰نفر که ۵۰ نفر دارای مشاغل ماموریتی و ۵۰ نفر دارای مشاغل غیر ماموریتی تعیین گردید. داده ها از طریق پرسشنامه های استاندارد الگوهای ارتباطی (CPQ) و اسپانیر جمع آوری و نمره گذاری شد.تجزیه و تحلیل داده ها از طریق نرم افزارSPSS نسخه ۱۹ انجام شده است

تحلیل داده های توصیفی شامل محاسبه فروانی، درصد، میانگین ها، انحراف استاندارد و جداول مربوط می باشد. برای آمار استنباطی از آزمون T مستقل استفاده گردید. برای اندازه گیری متغیرهای تحقیق از دو پرسشنامه استفاده شده است. پرسش نامه الگوهای ارتباطی (CPQ): این پرسشنامه را کریستنسن و سالوی (۱۹۸۴) در دانشگاه کالیفرنیا را به منظور بررسی الگوهای ارتباطی متقابل زوجین طراحی نمودند. این پرسشنامه ۳۵ سوال دارد و در یک مقیاس نه درجه ای از اصلا امکان ندارد (۱) تا خیلی امکان دارد (۹) درجه بندی شده است. تحقیقاتی که از این پرسش نامه استفاده نمودند، روایی و پایایی قابل قبولی را در مورد خرده مقیاس های مختلف آن نشان داده اند. کریستنسن و سالوی (۱۹۹۱) روایی سه خرده مقیاس این پرسش نامه را برآورد نمودند {۳۱}. ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر (قبل از اجرای پژوهش) برای ۳۰ زوج پاسخ گو و ۳۵ پرسش الگوهای ارتباطی، با استفاده از روش بازآزمایی، ۰/۸۳۳ به دست آمد. مقیاس سازگاری زناشویی اسپانیر (۱۹۷۶) شامل ۳۲ سؤال می باشد و برای ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی یاروای دو نفری مشابه آن مورد استفاده قرار می گیرد. دامنه نمرات این مقیاس از صفر تا ۱۵۱ می باشد و نمرات بالاتر نشان دهنده رابطه بهتراست. {۳۲} ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر (قبل از اجرای پژوهش) برای ۳۰ زوج پاسخ گو در پرسشنامه سازگاری زناشویی، با استفاده از روش بازآزمایی، ۰/۸۲۹ به دست آمد.

۳- ملاحظات اخلاقی :

از جمله اصول رعایت شده توضیح کامل و مفید برای افراد شرکت کننده برای آماده کردن پژوهش، کسب رضایت آگاهانه از آنها، اختیاری بودن پژوهش، در اختیار قرار دادن نتایج در صورت تمایل به افراد نمونه و اطمینان دادن به آنها به محرمانه بودن داده ها از دیگر اصول اخلاقی رعایت شده در این پژوهش بود.

۴- تجزیه و تحلیل آماری:

نتایج داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ تجزیه و تحلیل شدند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از میانگین، انحراف معیار، آزمون T برای گروه های مستقل استفاده شد.

۵- یافته ها:

جدول شماره ۱: مقایسه اطلاعات جمعیت شناختی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیرماموریتی

متغیر	گروه	ماموریتی		غیر ماموریتی		کل	
سن		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
	زیر ۲۰ سال	۲	۴	۳	۶	۵	۵
	۲۱ تا ۳۰	۲۱	۴۲	۱۵	۳۰	۳۶	۳۶
	۳۱ تا ۴۰	۲۰	۴۰	۲۲	۴۴	۴۲	۴۲
تحصیلات	۴۱ به بالا	۷	۱۴	۱۰	۲۰	۱۷	۱۷
	زیر دیپلم	۹	۱۸	۷	۱۴	۱۶	۱۶
	دیپلم	۲۴	۴۸	۲۹	۵۸	۵۳	۵۳
	بالای دیپلم	۱۷	۳۴	۱۴	۲۸	۳۱	۳۱
شغل	خانه دار	۴۱	۸۲	۴۴	۸۸	۸۵	۸۵
	کارمند	۷	۱۴	۴	۸	۱۱	۱۱
	آزاد	۲	۴	۲	۴	۴	۴
	بدون فرزند	۶	۱۲	۳	۶	۹	۹
تعداد فرزند	۱ تا ۳	۴۳	۸۶	۴۷	۹۴	۹۰	۹۰
	۴ تا ۷	۱	۲	۰	۰	۱	۱
نوع ازدواج	اجباری	۱	۲	۲	۴	۳	۳
	فامیلی	۱۴	۲۸	۱۴	۲۸	۲۸	۲۸
	سنتی	۳۰	۶۰	۲۴	۴۸	۵۴	۵۴
	دوستی	۵	۱۰	۱۰	۲۰	۱۵	۱۵

جدول شماره ۲: مقایسه الگوهای ارتباطی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی

متغیر	گروه	ماموریتی	غیر ماموریتی	درصد	کل	درصد
الگوهای ارتباطی	سازنده مقابل	۲۱	۳	۴۲	۲۴	۶
	کناره گیر	۱۷	۲۱	۳۴	۳۸	۴۲
	متوقع اجتناب متقابل	۱۲	۱۶	۲۴	۲۸	۳۲

جدول شماره ۳: مقایسه مولفه های سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیرماموریتی

متغیر	گروه	ماموریتی		غیرماموریتی	
		میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
سازگاری زناشویی	سازگاری	۱۳۰/۲	۱۳/۳۱	۱۲۵/۷۸	۱۷/۲۵
	رضایت زناشویی	۳۵/۸۴	۲/۹۸	۳۶/۰۴	۲/۸۷
	همبستگی دونفری	۱۷/۵۸	۲/۹۴	۱۶/۵۰	۳/۹۱
	توافق دونفری	۶۰/۸۴	۸/۲۱	۵۷/۵۴	۱۲/۶۸
	ابراز محبت	۱۰/۹۰	۱/۶۶	۱۰/۶۶	۲/۱۱
میانگین					

جدول شماره ۴: آزمون T مستقل در بررسی تفاوت های الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیرماموریتی

متغیر	مشاغل	فراوانی	میانگین	نمره T	سطح معناداری
الگوهای ارتباطی	ماموریتی	۵۰	۱۱/۸۴	۲/۵۳	۰/۰۱
	غیرماموریتی	۵۰	۱۱/۱۹		
سازگاری	ماموریتی	۵۰	۱۳۰/۲۰	۱/۴۳	۰/۰۵
	غیرماموریتی	۵۰	۱۲۵/۷۸		

از نظر سنی افراد حاضر در پژوهش ۵٪ (زیر ۲۰ سال)، ۳۶٪ (۲۱ تا ۳۰ سال)، ۴۲٪ (۳۱ تا ۴۰ سال) و ۱۷٪ (۴۱ سال به بالا) بودند. از نظر میزان تحصیلات گروه ماموریتی ۱۸٪ زیردیپلم، ۴۸٪ دیپلم، ۳۴٪ بالای دیپلم و در گروه غیر ماموریتی ۱۴٪ زیردیپلم، ۵۸٪ دیپلم و ۳۴٪ بالای دیپلم تحصیلات داشتند. در متغیر شغل در گروه ماموریتی ۸۲٪ خانه دار، ۱۴٪ کارمند، ۴٪ دارای شغل آزاد و در گروه غیر ماموریتی ۸۸٪ خانه دار، ۸٪ خانه دار و ۴٪ شغل آزاد داشتند. از نظر تعداد فرزند افراد گروه ماموریتی ۱۲٪ (بدون فرزند)، ۸۶٪ (۱ تا ۳ فرزند)، ۲٪ (۴ تا ۷ فرزند) و در گروه غیر ماموریتی ۶٪ (بدون فرزند)، ۹۴٪ (۱ تا ۳ فرزند) را شامل می شدند. در متغیر نوع ازدواج در گروه ماموریتی ۲٪ ازدواج اجباری، ۲۸٪ فامیلی، ۶۰٪ سنتی، ۱۰٪ دوستی و در گروه غیر ماموریتی ۴٪ ازدواج اجباری، ۲۸٪ فامیلی، ۴۸٪ سنتی و ۲٪ دوستی بودند. (جدول شماره ۱)

در بررسی مقایسه ای مولفه های الگوهای ارتباطی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیرماموریتی نشان داد که: در گروه ماموریتی ۴۲٪ الگوی سازنده متقابل، ۳۴٪ کناره گیر متوقع،

٪ ۲۴ الگوی اجتناب متقابل و در گروه غیر ماموریتی ٪ ۲۴ الگوی سازنده متقابل ، ٪ ۳۸ کناره گیر متوقع و ٪ ۲۸ اجتناب متقابل را به خود اختصاص داده است. (جدول شماره ۲)

در بررسی مقایسه ای مولفه های سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی نشان داد که : در گروه ماموریتی کمترین میانگین مربوط به مولفه ابراز محبت ۱۰/۹۰ ، بیشترین میانگین توافق دو نفری ۶۰/۸۴ و در گروه غیر ماموریتی کمترین میانگین مربوط به مولفه ابراز محبت ۱۰/۶۶ و بیشترین میانگین مربوط به توافق دونفری ۵۷/۵۴ می باشد و در مقایسه کلی سازگاری زناشویی گروه ماموریتی ۱۳۰/۲ و گروه غیر ماموریتی ۱۲۵/۷۸ نشان داد که سازگاری زناشویی در گروه ماموریتی بیشتر است. (جدول شماره ۳)

مقایسه تفاوت های الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی که با استفاده از آزمون T گروه های مستقل انجام شد نشان داد که: میانگین الگوهای ارتباطی در گروه ماموریتی در سطح ۰/۰۱ ($T=2/54$) به طور معناداری بالاتر از گروه غیر ماموریتی است و در مولفه سازگاری زناشویی نیز میانگین گروه ماموریتی از گروه غیر ماموریتی ($T=1/43$) بالاتر است اما این تفاوت به لحاظ آماری معنادار نیست. (جدول شماره ۴)

۶- بحث و نتیجه گیری:

پژوهش حاضر با هدف مقایسه الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی همسران نظامیان دارای مشاغل ماموریتی و غیر ماموریتی انجام شد. نتایج نشان داد که در مولفه الگوهای ارتباطی گروه ماموریتی نسبت به گروه غیر ماموریتی از الگوی سازنده متقابل بیشتر استفاده می کند مطالعاتی که مقایسه الگوهای ارتباطی و سازگاری زناشویی خانواده های نظامی باشد بسیار محدود بوده لذا، مقایسه نتایج با محدودیت هایی مواجه بود البته این پژوهش به گونه ای غیر مستقیم با تحقیق انجام شده توسط (احمدی ۲۰۱۲) همسو است که در آن اشاره شده است: هر چند در طول اعزام به ماموریت، رضایت زناشویی نظامیان کاهش پیدا می کند ولی در طولانی مدت تغییری در آن مشاهده نمی شود و به ویژه در نظامیانی که قبل از اعزام مشکل نداشتند ثبات زناشویی دیده می شود {۳۳}. که در تبیین این مورد می توان به این مورد اشاره داشت که سازگاری و توان تحمل سخت رویی همسران با توجه به شغل همسر و پذیرفتن این موضوع که می بایست در طول زندگی مشترک مدت زمانی را به تنهایی مسئولیت زندگی را به عهده گرفت بی تاثیر نباشد، افزایش آگاهی، ملاک های انتخاب همسر انتخاب معقولانه، علاقه زندگی مشترک تمایل فرد را به سازگاری افزایش می دهد، از طرفی دیگر می توان به مشارکت همسران در وظایف فرزندپروری و مسئولیت خانواده در زمان نبود همسر با الگوی سازنده متقابل اشاره کرد. توافق زن و شوهر، رعایت

انصاف در مسائل مهم زندگی، تصمیم گیری در مورد فرزندان و غیره در انجام یک رابطه ی سازنده موثر است به نظر می رسد که در این خانواده ها به صورت دوره ای درک بیشتر از زمان هایی که کنار یکدیگر قرار دارند میل به ابراز محبت و علاقه و توافق دو نفره بیشتر دیده می شود و این امر خواه ناخواه باعث سازگاری بیشتری خواهد شد. در تحقیق (احمدی و خدادای ۲۰۱۴) همکاری بیشتر منجر به رضایت بیشتری خواهد شد و مشکلات زودتر حل و فصل می شود {۳۴}. (اسدی و منصوریان و نظری ۲۰۱۵) در پژوهش خود دریافتند که سنگ بنای خانواده سالم، سلامت ارتباط زوجین می باشد {۳۵}. نتیجه برخی تحقیقات حاکی از این است که کمک به خانواده نظامی در آگاهی پیدا کردن از شرایط افراد نظامی، می تواند در سازگاری آنها با شرایط دشوار مثر ثمر باشد. همچنین ادراک همسران نظامی از شرایط اعزام و مشکلات شغل نظامی می تواند در رضایت زناشویی شان تأثیر مثبت بگذارد {۱۲}. در تبیین نقش تشخیصی الگوی ارتباطی سازنده بر رضایت زناشویی میتوان گفت که در الگوی ارتباطی سازنده همسران طی آن سعی می کنند که در مورد مشکلات، تعارضات و اختلالات زناشویی خود بحث و گفتگو کنند، احساسات خود را بروز دهند و برای مشکل ارتباطی خود راه حل ارائه و پیشنهاد دهند و با هم بحث و مذاکره سازنده کنند. همچنین می توان گفت که همسرانی که از الگوی سازنده متقابل در روابط زناشویی بیشتر بهره مند میشوند، از رفتارهای آسیب زا و خراب کننده زندگی پرهیز و برای حفظ و تداوم رابطه سالم کوشش می نمایند {۳۶}. در پژوهش های (آما تو و کیت، ۱۹۹۱؛ گاتمن، لونسون، ۲۰۰۲ ؛ اولکر، ۲۰۰۸؛ براون و هال ۲۰۰۹؛ اولسون، ۲۰۰۹) {۳۷-۳۹} نتایج ناهمسو با این پژوهش بود که در تبیین آن می توان به عوامل فرهنگی، اجتماعی و اعتقادی نظامیان در کشور عزیزمان ایران اشاره نمود چرا در ایران نظامیان صرفاً یک نیروی نظامی برای مبارزه و دفاع نیستند بلکه کار بر روی ارزش ها، باورها و ایستارهای دینی و اعتقادی عامل مهم و انگیزشی برای ورود افراد به این شغل می باشد و این موضوع تا حدودی از میزان آسیب پذیری افراد کاسته و بر تاب آوری آنان می افزاید. از محدودیت های این پژوهش می توان به این موارد اشاره داشت که: با توجه به محرمانه بودن اطلاعات نظامیان هماهنگی برای انجام این پژوهش و توزیع پرسشنامه امری بسیار دشوار و در یک دوره زمانی ۶ ماهه البته با پیگیری های متعدد صورت پذیرفت که این امر تا اندازه ای از انگیزه ی محقق می کاهد. ورود به اماکن نظامی برای انجام پژوهش صرفاً برای نظامیان امکان پذیر است که این امر باعث می شود به دلیل وجود این گونه موانع محققان به حل مسائل روانشناختی نظامیان و خانواده های آنان نپردازند و علاقه ای نشان ندهند. عدم اشتیاق و توانمندی برخی از آزمودنی ها به تکمیل نمودن پرسشنامه ها و مخدوش تکمیل نمودن پرسشنامه از دیگر محدودیت ها بود. بنابراین پیشنهاد می شود: در خصوص تاثیر در مأموریت های طولانی مدت و مشاغل عملیاتی نظامیان و تاثیرات آن بر الگوهای ارتباطی زوجین بهتر است آگاه سازی و آموزش های

لازم به همسران نظامیان و همچنین فرزندان آنان داده شود تا از میزان آسیب های آن کاسته شود. تحقیقات مشابه ای برای دیگر ارگان های نظامی و البته در زمینه های گسترده تر مفید خواهد بود. در نهایت بهبود روابط زوجین و سازگاری بیشتر در خانواده نظامیان دارای مشاغل ماموریتی را می توان با اشاره فرهنگ از خودگذشتگی و شهادت طلبی و میل به کمال مطلوب و توجه به مذهب و زندگی اخروی در میزان و نوع نگرش افراد و شروع زندگی مشترک با این دیدگاه ، نوع ارتباط زوجین ، پذیرفتن زندگی در شرایط سخت به همراه نبود همسر به صورت دوره ای، پرهیز از منفی نگری و احساس تنهایی، داشتن شبکه حمایتی عاطفی و اجتماعی قوی ، عضویت در گروه های مختلف در محل زندگی ، مشارکت در فعالیتهای اجتماعی ، احساس مسئولیت پذیری و پذیرش نقش خود در سرنوشت فرزندان، قناعت ورزی و احساس خشنودی از مفید بودن در به دوش گرفتن نقش های متعدد در زمان های مختلف خصوصا در نبود همسر تبیین نمود که با تسری آن در خانواده نظامیان می تواند یکی از عوامل مهم سازگاری بیشتر همسران باشد . چرا که افرادی که داوطلب حضور در خدمت به ارگان های نظامی می باشند میهن پرستی و از خودگذشتگی را سرلوحه کار خود قرار می دهند. در نتیجه می توان به این موضوع اشاره نمود که افزایش آگاهی ، روابط سالم و سازنده در بین زوجین ، شرایط طاقت فرسای دوری از همسر را قابل تحمل می سازد و سازگاری زنشویی را افزایش می دهد.

۷-منابع:

- Goldenberg, H., Goldenberg, I. (2012). Family Therapy: An Overview. United States: Cengage Learning.
- Stratton, P., & Low, D. C. (2020). of Family Therapy. The Handbook of Systemic Family Therapy, Systemic Family Therapy and Global Health Issues, 4, 77.
- Sidis, A., Ramirez, J., Dawson, L., River, J., Buus, N., Singh, R., & Deane, F. (2020). Not 'Just a Talking Head': Experiences of Australian Public Mental Health Clinicians Implementing a Dialogical Family Therapy Approach for Young People with Severe Mental Health Concerns. Australian and New Zealand Journal of Family Therapy, 41(1), 6-28. <https://doi.org/10.1002/anzf.1407>
- Fallahian H, Mikaeli N, Yousefi Moridani M. Predicting meta-marital relationships based on love quality, couple conflict resolution styles, and marital commitment. fpcej 2019; 5 (1) :59-76
URL: <http://fpcej.ir/article-1-229-fa.htm> (Persian)
- Goldenberg, I., & Goldenberg, H. (1996). Family Therapy. Brooks/cole Pub
- Jaberi, S., Etemadi, O., & Ahmadi, S. (2016). Investigation of Structural Relationship between Communication Skills and Marital Intimacy. *Research in Cognitive and Behavioral Sciences*, 5(2), 143-152. (Persian)

- Li, P. F., & Johnson, L. N. (2018). Couples' depression and relationship satisfaction: examining the moderating effects of demand/withdraw communication patterns. *Journal of Family Therapy*, 40, 63-85. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12124>
- Ahmadi, K. (2012). Family stability in military and nonmilitary families. *International Journal of Behavioral Sciences*, 6(1), 31-37. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/916842> (Persian)
- Panahifar S, mirderikvand F, Sadeghi M. Comparison of the Effectiveness of Schema-Based Couple Therapy, Emotional Focused Couple Therapy, and Acceptance Commitment Couple Therapy in the Reduction of Marital Stress among Couples on the Brink of Divorce in Military Families. *MCS* 2022; 9 (1) :68-80 URL: <http://mcs.ajaums.ac.ir/article-1-519-en.html> (Persian)
- Khodabakhsh Ahmadi, Mohammad Hassan Dovazdeh Emami, Shima Shahyad, Shiva Akhwan Rad, (2011). Comparison of family strength status in military and civilian families, *International Journal of Behavioral Sciences*, 6(1), 31-37. [magiran.com/p973045 https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/916842](https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/916842) [Persian]
- Allen, E. S., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., & Markman, H. J. (2011). On the home front: Stress for recently deployed Army couples. *Family process*, 50(2), 235-247. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2011.01357.x>
- Hagi Aghanjad Y, Zare Nistanak M, Tabatabaei F S, Dadashi haji M. The Effectiveness of Family Resilience Training on Social Adjustment of Military Families. *MCS* 2021; 8 (3) :254-263 URL: <http://mcs.ajaums.ac.ir/article-1-477-en.html> [Persian]
- Gottman, J. M., Notarious, C.I. (2002). Marital in 20TH Century and Research and for 21st Century, *Family Process*, 41(2), 156-197. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.41203.x>
- Conroy, A.A., McKenna, S.A., Comfort, M.L., Darbes, L.A., Tan, J.Y., Mkandawire, J. (2018). Marital infidelity, food insecurity, and couple instability: A web of challenges for dyadic coordination around antiretroviral therapy. *Social Science & Medicine*, 214, 110-117 <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2018.08.006>
- Noller, P., Feeny, J.A. (2014). *Understanding Marriage: Developmental in the Study of Couple Interaction*, New York: Cambridge University.
- rezaeian, H., & hoseinian, S. (2017). Prediction sexual satisfaction on the Basis of couple 's communication patterns. *Journal of Woman and Family Studies*, 5(1), 79-101. doi: 10.22051/jwfs.2017.10686.1179 (Persian)
- Litzinger, S., & Gordon, K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Journal of sex & marital therapy*, 31 (5), 409-424. <https://doi.org/10.1080/00926230591006719>

Hughes, P. C., & Dickson, F. C. (2005). Communication, marital satisfaction, and religious orientation in interfaith marriages. *The Journal of Family Communication*, 5 (1), 25-41. https://doi.org/10.1207/s15327698jfc0501_2

Chi, P., Epstein, N. B., Fang, X., Lam, D. O., & Li, X. (2013). Similarity of relationship standards, couple communication patterns, and marital satisfaction among Chinese couples. *Journal of Family Psychology*, 27 (5), 806. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0034113>

Moghadasali, S., Mirhashemi, M., & Bagheri, N. (2021). The Role Communication Patterns and Identity Styles on Prediction Marital Satisfaction: A Discriminational Study. *Quarterly of Applied Psychology*, 15 (1): 141, 168, 2. <https://doi.org/10.52547/apsy.2021.216298.0> (Persian)

Hasani-Moghadam S, Ganji J, Sharif Nia H, Aarabi M, Khani S. Factors Associated with Iranian Couple's Communication Patterns: A Scoping Review . *J Mazandaran Univ Med Sci* 2019; 29 (177) :222-239 : <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-13401-en.html> (Persian)

Karahan, F. (2007). Language attitudes of Turkish students towards the English language and its use in Turkish context . *Cankaya University Journal of Arts and Sciences* , 1 (7) , 73-87 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/cankujas/issue/4013/52994>

Halford, W. K., Scott, J. L., & Smythe, J. (2000). Couples and coping with cancer: Helping each other through the night. In K. B. Schmaling & T. G. Sher (Eds.), *The psychology of couples and illness: Theory, research, & practice* (pp. 135–170). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10360-005>

Comparison of mental health in couples of student marriages and normal couples, Dr. Hamidreza Pour Etemad; Mahmoud, Heydari; Dr.Mohammad Ali, Mazaheri (: Ha) Phenomenon (ISC/ Research-Scientific) 25 Number - 1382 Spring :: *Psychology Journal* :: Psychology Pages: From 52 to 72 <https://www.noormags.ir/view/en/citation/ris/890824> (Persian)

Noller, P., & Feeney, J. A. (Eds.). (2002). *Understanding marriage: Developments in the study of couple interaction*. Cambridge University Press.

Spanier GB, Cole CL. Toward clarification and investigation of marital adjustment. *International Journal of Sociology of the Family*. 1976; 6(1): 121-46. <https://www.jstor.org/stable/23027977>

Wood, N. D., Crane, D. R., Schaalje, G. B., & Law, D. D. (2005). What works for whom: A meta-analytic review of marital and couples therapy in reference to marital distress. *The American Journal of Family Therapy*, 33(4), 273-287. <https://doi.org/10.1080/01926180590962147>

Fatehizadeh, Maryam, & Ahmadi, Seyyed Ahmad. (1384). Investigating the relationship between marital communication patterns and marital satisfaction of working couples in Isfahan University. *Family Studies*, 1(2), -(Persian)

- Faa, A. M., & Habibi, M. (2009). Psychological Health In Military Pilots' families. *Journal Of Behavioral Sciences (Jbs)*. (Persian)
- Delavar A. Theoretical Principles and practical research in the humanities and social sciences. Tehran: Publication roshd. 2011. [Persian]
- Christensen, A. & Sullaway, M. (1984). Communication Patterns Questionnaire. Unpublished Manuscript, University of California, Los Angeles
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/t02529-000>
- Spanier, G. B. (1976). Measuring Dyadic Adjustment: New Scales for Assessing the Quality of marriage and Similar Dyads. *Journal of Marriage and Family*, 38(1), 15-28.
<https://doi.org/10.2307/350547>
- Ahmadi, K. (2012). Family stability in military and nonmilitary families. *International Journal of Behavioral Sciences*, 6(1), 31-37.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/916842> (Persian)
- Khodadadi Sengdeh, Javad, Ahmadi, Khodabakhsh, & Amosti, Forough. (2014). Family factors involved in the health of military families: a qualitative study. *Military Psychology Quarterly*, 6(21), 51-62.
<https://www.noormags.ir/view/fa/citation/ris/1118589> .[Persian]
- Asadi M, Mansourian Y, Nazary A M. Exploring Indicators of Successful Parenting of Adolescents among Iranian Families: A Qualitative Study. *Iran J Health Educ Health Promot* 2015; 3 (3) :219-231
URL: <http://journal.ihepsa.ir/article-1-309-fa.html>. [Persian]
- Parvandi A, Arefi M, Moradi A. The role of family functioning and couples communication patterns in marital satisfaction. *fpcej* 2016; 2 (1) :54-65
URL: <http://fpcej.ir/article-1-118-fa.html>
- Amato, P. R., & Keith, B. (1991). Parental divorce and adult well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 43-58.
<https://doi.org/10.2307/353132>
- Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (2002). Generating hypotheses after 14 years of marital followup; or, how should one speculate? A reply to DeKay, Greeno, and Houck. *Family Process*, 41(1), 105-110. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.40102000105.x>
- Ulker, A. (2008). Mental health and life satisfaction of young Australians: The role of family background. *Australian Economic Papers*, 47(2), 199-218.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8454.2008.00341.x>
- Brown, J., & Hall, B. (2009). Exploring intimate partner communication in military couples: Implications for counselors. *Compelling counseling interventions: VISTAS*, 55-65.